

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

“ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ”

(для бакалаврів)

Київ 2017

Підготовлено професором кафедри господарського, трудового права та цивільно-правових дисциплін *О. М. Міхатуліною*

Затверджено на засіданні кафедри господарського, трудового права та цивільно-правових дисциплін (протокол № 1 від 31.08.17)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права
(протокол № 8 від 31.08.17)

Міхатуліна О. М. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Цивільне право”. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. – 62 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Цивільне право”, перелік тем для самостійного вивчення та завдання до них, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2017
© ДП «Видавничий дім «Персонал»,
2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів (СРС) є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентами знань та їх реалізації у час, вільний від обов'язкових аудиторних занять.

Мета СРС з дисципліни “Цивільне право” – сприяти засвоєнню у повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність. СРС забезпечує підготовку студентів до поточних аудиторних занять.

Завдання СРС – засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань і творчих робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Зміст СРС з дисципліни “Цивільне право” визначається навчальною програмою цієї дисципліни та забезпечується навчально-методичними матеріалами для практичних (семінарських) занять, методичними матеріалами для самостійної роботи студентів, конспектами лекцій, підручниками та навчальними посібниками з цієї дисципліни.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

"ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО"

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Загальна частина
1	Поняття цивільного права
2	Загальна характеристика цивільного законодавства
3	Цивільні правовідносини
4	Відповідальність у цивільному праві
5	Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин
6	Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин
7	Об'єкти цивільних прав
8	Правочини
9	Позовна давність у цивільному праві
10	Особисті немайнові права фізичної особи
11	Загальні положення про речове право. Право власності
12	Право приватної власності юридичних осіб. Захист права власності
	Змістовий модуль II. Особлива частина
13	Зобов'язальне право
14	Загальні положення про договір. Підстави зміни та розірвання договору
15	Виконання, припинення зобов'язань та способи забезпечення їх виконання
16	Недоговірні зобов'язання
17	Поняття захисту цивільних прав. Способи захисту цивільних прав
18	Спадкове право
19	Сімейне право
Разом годин: 360	

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни

«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»

Змістовий модуль I. Загальна частина

Тема 1. Поняття цивільного права

1. Поняття цивільного права як галузі права.
2. Цивільне право в системі права України.
3. Предмет цивільно-правового регулювання.
4. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин.
5. Функції цивільного права.
6. Принципи цивільного права.
7. Визначення цивільного права.
8. Система цивільного права.
9. Джерела цивільного права та їх характеристика.

Теми рефератів

1. Предмет цивільно-правового регулювання.
2. Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин.

Завдання

До дня 15-річчя Володимиру старший брат подарував мопед «Верховина». Через деякий час Володимир за побутовим правочином обміняв мопед на легкий мотоцикл «Мінськ», який через 3 дні був вкрадений. Батько Володимира вимагав повернути мопед, на що одержав відмову. Тоді він звернувся з позовом до суду.

Дайте юридичну оцінку вказаним діям. Яке рішення повинен винести суд?

Тестові завдання

1. Предметом вивчення цивільного права є:

- а – майнові відносини;
- б – особисті відносини;
- в – відносини власності;
- г – трудові відносини.

2. Принципи цивільного права:

- а – свобода договору;
- б – вільний вибір партнерів;
- в – судовий захист цивільного права та інтересу;
- г – вільний найом робочої сили;
- д – неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини.

3. Функції цивільного права:

- а – впорядкування суспільних відносин;
- б – регулятивна;
- в – компенсаційна;
- г – охоронна.

4. Особливості методу цивільно-правового регулювання виявляються у:

- а – юридичній рівності сторін;
- б – диспозитивності;
- в – самостійності та незалежності сторін;
- г – ініціативності сторін.

5. Система цивільного законодавства:

- а – відображає предмет цивільного права;
- б – відображає метод цивільного права;
- в – складається з 2 книг;
- г – система цивільного права становить базу для його диференціації.

6. Вкажіть, які з названих методів є методами дослідження науки цивільного права:

- а – соціологічний;
- б – регулятивний;
- в – порівняльний;
- г – системний;

7. Цивільні правовідносини – це:

- а – суспільні відносини;
- б – вони врегульовані нормами цивільного права;
- в – вони врегульовані нормами господарського права;
- г – предметом їх є майнові відносини;
- д – предметом їх є відносини власності.

8. Суб'єктами цивільних правовідносин є:

- а – громадяни;
- б – кооперативи;
- в – господарські товариства;
- г – громадські об'єднання;
- д – держава;
- е – територіальні громади.

9. Об'єктами цивільних правовідносин є:

- а – речі;
- б – будинки;
- в – інформація;
- г – результати творчої діяльності;
- д – послуги.

10. Види цивільно-правових відносин за характером виникнення:

- а – регулятивні;
- б – абсолютні;
- в – охоронні;
- г – відносні.

11. Види цивільно-правових відносин за об'єктом правовідносин

- а – речові;

б – регулятивні;

в – зобов'язальні.

12. Види цивільно-правових відносин за характером поведінки зобов'язальної сторони:

а – пасивні;

б – загальнорегулятивні;

в – абсолютні.

13. Види цивільно-правових відносин за колом зобов'язаних осіб і ступенем їх конкретизації:

а – абсолютні;

б – регулятивні;

в – загальнорегулятивні.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 2. Загальна характеристика цивільного законодавства

1. Поняття цивільного законодавства і його співвідношення з цивільним правом.
2. Система цивільного законодавства і Цивільний кодекс України.
3. Співвідношення загального і спеціального цивільного законодавства.
4. Дії цивільного законодавства. Аналогія права й аналогія закону.

Питання для самоконтролю

1. Правове значення судової практики і постанов вищих судових інстанцій, звичаїв, правил і норм моралі при застосуванні цивільного законодавства.
2. Акти цивільного законодавства України.

Теми рефератів

1. Загальна характеристика цивільного законодавства.
2. Співвідношення загального і спеціального цивільного законодавства.

Завдання

Рішенням ректора інституту один з його корпусів був переданий в оренду з умовою наступного викупу комерційним банком «Гранд». Останній провів капітальний ремонт корпусу і почав здавати приміщення корпусу в суборенду, факультет підвищення кваліфікації був переміщений з цього корпусу у малопридатне для виконання своїх завдань приміщення. Міністерство освіти і науки України видало наказ про перевищення повноважень ректором, а Фонд державного майна України висунув вимогу про розірвання укладеної угоди. Українська православна церква заявила претензії на корпус як такий, що раніше належав чоловічому монастирю церкви, і вимагала передання корпусу церкві.

Яке рішення повинен прийняти господарський суд?

Тестові завдання

1. Офіційними друкованими виданнями в Україні є:

- а – «Юридичний вісник України»;
- б – «Офіційний вісник України»;
- в – «Урядовий кур'єр»;
- г – журнал «Право України».

2. До локальних актів у цивільному праві відносяться:

- а – положення про філію підприємства;
- б – установчий договір;
- в – колективний договір;
- г – статут підприємства.

3. Акти Президента України загально-нормативного характеру набувають чинності:

- а – з моменту їх видання;
- б – через 15 днів від дня їх офіційного опублікування;
- в – через 10 днів від дня їх офіційного опублікування;
- г – з моменту надрукування їх в «Офіційному віснику України».

4. Акти цивільного законодавства і договір:

а – сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства;

б – сторони в договорі не мають права відступити від положень актів цивільного законодавства і врегулювати свої відносини на власний розсуд;

в – сторони мають право врегулювати у договорі, що передбачений актами цивільного законодавства, свої відносини, які не врегульовані цими актами.

5. Звичай:

а – не є джерелом цивільного права;

б – він може мати характер конкретного правила;

в – він не може бути зафіксований у відповідному документі.

6. Застосування аналогії закону можливе за таких умов:

а – відносини сторін знаходяться у сфері дії цивільного права;

б – відсутні норми, що регулюють подібні за змістом цивільні правовідносини;

в – вказані цивільні правовідносини недостатньо врегульовані нормами цивільного права.

7. Застосування аналогії права можливе за таких умов:

а – вказані відносини є цивільно-правовими;

б – існують норми, що регулюють подібні за змістом цивільні відносини;

в – відносини не врегульовані нормами цивільного права.

8. Нормативно-правові акти, видані Кабінетом Міністрів України, набувають чинності:

- а – з моменту їх опублікування в газеті «Урядовий кур'єр»;
- б – з моменту їх прийняття, якщо інший термін вступу їх у силу не передбачений у цих актах;
- в – через 10 днів з дня їх опублікування у засобах масової інформації.

9. Міжнародні договори:

- а – не мають пріоритету перед національним законодавством;
- б – вони стають частиною національного законодавства, якщо ним регулюються цивільні відносини і згода на їх обов'язковість надана Верховною Радою;
- в – вони обов'язково ратифікуються Верховною Радою України.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 3. Цивільні правовідносини

1. Загальна характеристика цивільних правовідносин.
2. Поняття цивільних правовідносин.
3. Види цивільних правовідносин. Ознаки цивільних правовідносин.
4. Суб'єкти цивільних правовідносин.
5. Права й обов'язки суб'єктів цивільних правовідносин.

Питання для самоконтролю

1. Класифікація цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин.
2. Здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків.
3. Межі здійснення цивільних прав і обов'язків.
4. Право на захист цивільних прав і інтересів.
5. Способи і порядок захисту цивільних прав.

Тестові завдання

1. Вкажіть, що із переліченого не є елементом цивільних правовідносин:

- а – суб'єкт;

б – майнові правовідносини;

в – об'єкт;

г – зміст.

2. Зазначте, які є види цивільних правовідносин залежно від об'єкта:

а – майнові та особисті немайнові;

б – абсолютні та відносні;

в – речові та зобов'язальні;

г – прості та складні.

3. Вкажіть, які є види цивільних правовідносин залежно від особливостей суб'єктного складу:

а – речові та зобов'язальні;

б – охоронні та регулятивні;

в – абсолютні та відносні;

г – прості та складні.

4. Зазначте, які є види цивільних правовідносин залежно від характеру вимог, що належать управомоченій особі:

а – майнові та особисті немайнові;

б – речові та зобов'язальні;

в – охоронні та регулятивні;

г – прості та складні.

5. Зазначте, які є види цивільних правовідносин залежно від розподілу прав та обов'язків між учасниками?

а – абсолютні та відносні;

б – прості та складні;

в – охоронні та регулятивні;

Г – майнові та особисті немайнові.

6. Цивільні правовідносини, в яких управомочена особа завжди чітко визначена, називаються:

а – абсолютними;

б – відносними;

в – речовими;

г – зобов'язальними.

7. Цивільні правовідносини, в яких чітко визначені всі суб'єкти, називаються:

а – абсолютними;

б – майновими;

в – немайновими;

г – відносними.

8. Цивільні правовідносини, в яких управомочена особа має права, об'єктом яких виступає річ, називаються:

а – речовими;

б – зобов'язальними;

в – майновими;

г – простими.

9. Цивільні правовідносини, в яких управомочена особа має права, об'єктом яких виступають дії боржника, називаються:

а – речовими;

б – зобов'язальними;

в – абсолютними;

г – складними.

10. Цивільні правовідносини, в яких одна сторона має тільки права, а інша – тільки обов'язки, називаються:

а – складними;

б – охоронними;

в – простими;

г – майновими.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 4. Відповідальність у цивільному праві

1. Поняття цивільно-правової відповідальності.
2. Особливості цивільно-правової відповідальності.
3. Види цивільно-правової відповідальності.
4. Поняття договірної та недоговірної відповідальності; пайової, субсидіарної та солідарної.
5. Підстави цивільно-правової відповідальності.

Питання для самоконтролю

1. Загальні умови цивільно-правової відповідальності.
2. Поняття протиправності порушених суб'єктивних прав; вини; збитку; причинного зв'язку.
3. Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язань.
4. Форми цивільно-правової відповідальності за невиконання зобов'язань.
5. Підстави звільнення від відповідальності.

Завдання

Акціонерно-комерційний банк «Аваль» уклав кредитний договір з представником приватного підприємства «Жанна» Ходаківським. Кошти не були повернуті в строк, зазначений у кредитному договорі, після чого банк

звернувся з претензією до приватного підприємства «Жанна». У відповіді на претензію директор фірми пояснив, що Ходаківський не мав повноважень на підписання договору, а тому вимоги банку не підлягають задоволенню. У позовній заяві банк вказав на такі обставини: кредитні кошти були перераховані на розрахунковий рахунок підприємства і використані ним.

Як вирішити спір?

Тестові завдання

1. Цивільно-правова відповідальність:

а – виражається у вигляді несприятливих наслідків майнового характеру у боржника;

б – виражається у вигляді несприятливих наслідків немайнового характеру кредитора;

в – забезпечується державним примусом;

г – забезпечується громадським осудом.

2. Специфічними рисами цивільно-правової відповідальності є:

а – її майновий характер;

б – можливості перевищення розміру відповідальності над розміром заподіяної шкоди або збитків;

в – розмір відповідальності не може перевищувати розміру заподіяної шкоди;

3. Функції цивільно-правової відповідальності – це:

а – компенсаційна;

б – охоронна;

в – регресна;

г – сигналізаційна.

4. Форми цивільно-правової відповідальності – це:

а – втрата завдатку;

б – сплата пені;

в – моральні страждання;

г – відшкодування шкоди.

5. Збитки – це:

- а – грошовий вираз майнової шкоди;
- б – речовий вираз майнової шкоди;
- в – втрата майна кредитором;
- г – неотримані доходи кредитора.

6. Розмір збитків обчислюється:

- а – за цінами, що діяли на день заподіяння шкоди;
- б – за цінами, що діяли на день розгляду судом справи про їх відшкодування;
- в – за цінами, що діяли на день добровільного відшкодування шкоди боржником.

7. Підставами звільнення від відповідальності є:

- а – вина кредитора;
- б – вина боржника;
- в – випадок;
- г – непереборна сила.

8. Моральна шкода:

- а – має вартісний характер;
- б – не має економічного характеру;
- в – може виражатися у приниженні честі, гідності;
- г – може виражатися у фізичному болю та стражданнях, які особа зазнала у зв'язку з каліцтвом.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 5. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

1. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права.
2. Поняття фізичної особи.
3. Правоздатність фізичних осіб.
4. Зміст правоздатності фізичних осіб.

5. Дієздатність фізичних осіб.
6. Види дієздатності.

Питання для самоконтролю

1. Зміст дієздатності фізичних осіб.
2. Співвідношення цивільної правосуб'єктності та суб'єктивного права.
3. Співвідношення цивільної дієздатності та правоздатності.

Теми рефератів

1. Опіка і піклування.
2. Визнання фізичної особи зниклою безвісти.
3. Оголошення фізичної особи померлою.

Завдання

Державне підприємство «Побут» (орендодавець) і філія акціонерно-комерційного банку «Райфайзен» (орендар) уклали договір оренди будівлі для приміщення філії банку. Умовою договору оренди була угода про укладення в майбутньому договору купівлі-продажу орендованого приміщення.

У зв'язку з приватизацією майна орендодавця його правонаступником товариством з обмеженою відповідальністю «Побут» заявлена претензія про визнання названого договору оренди недійсним, його умова про купівлю-продаж приміщення суперечить чинному законодавству України.

У чому особливість правового режиму майна державних підприємств?

В якому порядку здійснюється передача майна державних підприємств?

Чи є підстави вважати укладений договір оренди недійсним?

Тестові завдання

1. Зміст дієздатності складається з таких елементів:

- а – здатність своїми діями набувати цивільні права і створювати для себе цивільні обов'язки;
- б – здатність своїми діями розпоряджатися належними особі правами;
- в – здатність нести цивільно-правову відповідальність за вчинення цивільних правопорушень;
- г – здатність своїми діями здійснювати належні даній особі цивільні права і покладені на неї цивільні обов'язки.

2. Неповна дієздатність у осіб у віці:

- а – від 15 до 18 років;
- б – від 17 до 20 років;
- в – від 14 до 18 років.

3. Фізична особа може бути обмежена у дієздатності:

- а – в разі зловживання спиртними напоями;
- б – в разі психічної хвороби;
- в – в разі зловживання наркотичними засобами.

4. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою може мати місце при таких умовах:

- а – відсутності протягом року в місці постійною проживання;
- б – відсутності протягом 6 місяців у місці постійного проживання;
- в – протягом одного року в місці його постійного проживання немає відомостей про місце перебування громадянина;
- г – невідомість місця перебування не можна усунути за допомогою відповідних заходів.

5. Правові наслідки скасування визнання фізичної особи безвісно відсутньою:

- а – можливе поновлення шлюбних відносин;
- б – неможливе поновлення шлюбних відносин;

в – суд надсилає органу опіки та піклування копію рішення для зняття опіки над майном громадянина.

6. Піклування встановлюється:

а – над неповнолітніми у віці від 14 до 18 років;

б – над неповнолітніми у віці від 14 до 16 років;

в – над громадянами, які визнані судом недієздатними;

г – над громадянами, які визнані судом обмежено дієздатними.

7. Опіка встановлюється:

а – над неповнолітніми у віці від 14 до 18 років;

б – над громадянами, які визнані судом недієздатними;

в – над неповнолітніми, які не досягли 14 років;

г – над громадянами, які визнані судом обмежено дієздатними.

8. Припинення опіки може бути за таких підстав:

а – за проханням: опікунів, якщо вони не можуть виконувати свої обов'язки з поважних причин;

б – за проханням неповнолітньої особи;

в – за ініціативою органів опіки та піклування;

г – у разі поновлення цивільної дієздатності фізичної особи;

д – у разі передачі малолітньої особи батькам.

9. Піклування припиняється за таких підстав:

а – у разі досягнення фізичною особою повноліття;

б – у разі досягнення підопічним 14 років;

в – реєстрація шлюбу неповнолітньої особи.

10. Ведення справ щодо опіки та піклування покладається на:

а – виконавчі комітети міських, селищних, сільських рад;

б – райдержадміністрації;

в – органи соціального захисту;

г – місцеві ради.

11. Не можуть бути опікунами та піклувальниками:

а – особи, які позбавлені батьківських прав;

б – особи, які засуджені за здійснення тяжкого злочину;

в – особи, які є повністю дієздатними.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 6. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

1. Поняття й ознаки юридичної особи як суб'єкта цивільних відносин.
2. Організаційно-правові форми юридичних осіб і види юридичних осіб за цивільним законодавством України.
3. Порядок створення юридичних осіб. Реєстрація юридичних осіб.
4. Правоздатність юридичних осіб.
5. Дієздатність юридичних осіб.

Питання для самоконтролю

1. Правове становище філій і представництв юридичної особи.
2. Припинення юридичних осіб.
3. Види припинення та їх відмінності.
4. Ліквідація юридичної особи, підстави ліквідації.

Теми рефератів

1. Організаційно-правові форми юридичних осіб і види юридичних осіб за цивільним законодавством України.
2. Дієздатність юридичних осіб.

Завдання

Виїжджаючи у лютому 2002 р. у тривале зарубіжне відрядження, громадянин Михайлов передав своєму сусідові, громадянину Золотову, на зберігання деякі домашні речі: телевізор, холодильник, ліжко, шафу та ін. Відносини сторін при цьому були врегульовані договором зберігання, укладеним на 2 роки. Повернувшись у квітні 2004 р. з відрядження,

громадянин Михайлов попросив громадянина Золотова повернути передані йому речі, але почув відмову. Громадянин Золотов пояснив, що громадянин Михайлов пропустив строк позовної давності на витребування речей, який закінчився, на думку громадянина Золотова, у лютому 2004 р.

Який засіб захисту порушених прав доцільно застосувати? Яке рішення повинен винести суд?

Тестові завдання

1. Юридичні особи поділяються на:

- а – юридичні особи приватного права;
- б – юридичні особи публічного права;
- в – юридичні особи колективного права.

2. Юридична особа публічного права може створюватися:

- а – постановою Кабінету Міністрів;
- б – розпорядчим актом Президента України;
- в – рішенням районної ради.

3. До непідприємницьких товариств відносяться:

- а – споживчі кооперативи;
- б – приватні підприємства;
- в – господарські товариства;
- г – об'єднання громадян.

4. До підприємницьких товариств відносяться:

- а – повне товариство;
- б – політична партія;
- в – приватне підприємство;
- г – виробничий кооператив;
- д – споживчий кооператив.

5. Місцем знаходження юридичної особи може бути:

- а – місцезнаходження її керівного органу;
- б – місце її державної реєстрації;
- в – місце проживання її засновника.

6. Ліквідація юридичної особи може бути проведена:

- а – за рішенням її учасників;
- б – у зв'язку з досягненням мети, для якої її створено;
- в – за рішенням органу державної реєстрації;
- г – за рішенням суду.

7. При ліквідації юридичної особи у першу чергу задовольняються

ВИМОГИ:

- а – щодо відшкодування шкоди, завданої каліцтвом;
- б – щодо сплати податків і зборів;
- в – вимоги, забезпечені заставою.

8. При ліквідації юридичної особи у другу чергу задовольняються

ВИМОГИ:

- а – працівників, пов'язані з трудовими відносинами;
- б – що забезпечені заставою;
- в – авторів про оплату за використання результату їх інтелектуальної власності.

9. При ліквідації юридичної особи у третю чергу задовольняються

ВИМОГИ:

- а – працівників, пов'язані з трудовими відносинами;
- б – щодо податків і зборів;
- в – щодо відшкодування шкоди, завданої каліцтвом.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 7. Об'єкти цивільних прав

1. Поняття і класифікація об'єктів цивільних прав (правовідносин).
2. Речі як об'єкти цивільних прав (правовідносин).
3. Речі цивільних прав. Види речей цивільних прав.
4. Цінні папери як об'єкт цивільних правовідносин.
5. Дії і результат дій як об'єкти цивільних прав (правовідносин).

6. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав.

Питання для самоконтролю

1. Інформація як об'єкт цивільних прав.
2. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав.
3. Інші об'єкти цивільних прав.

Література [7; 9; 13; 14]

Тема 8. Правочини

1. Поняття та види правочинів.
2. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину.
3. Презумпція правомірності правочину.
4. Форма правочину.
5. Способи волевиявлення.

Питання для самоконтролю

1. Державна реєстрація правочину.
2. Тлумачення змісту правочину.
3. Відмова від правочину.
4. Недійсність правочину.
5. Правові наслідки недійсності правочину.

Теми рефератів

1. Поняття представництва.
2. Види представництва.
3. Представництво за законом.
4. Комерційне представництво.

5. Представництво за дорученням. Передоручення.
6. Доручення і його види.
7. Припинення представництва за дорученням.

Тестові завдання

1. Правочин є:

- а – юридичним фактом;
- б – для його укладення необхідно волевиявлення сторін;
- в – з ним пов'язані виникнення, зміна або припинення цивільних правовідносин.

2. Форми вчинення правочину:

- а – усна;
- б – письмова;
- в – письмова, нотаріально посвідчена;
- г – тільки письмова.

3. Підставами визнання правочинну недійсним є:

- а – дефекти волі;
- б – укладення правочину між фізичною і юридичною особами;
- в – недотримання форми правочинну;
- г – укладення правочину недієздатною особою.

4. Наслідки недійсності правочинну:

- а – відшкодування збитків;
- б – відшкодування моральної шкоди;
- в – двостороння реституція;
- г – сплата неустойки.

5. Державній реєстрації підлягають такі правочини:

- а – купівля-продаж будинку;
- б – купівля-продаж картин;
- в – купівля-продаж земельної ділянки;
- г – договір управління майном;

- д – договір дарування;
- е – договір довічного утримання.

6. Умови дійсності правочину:

- а – про форму правочину;
- б – про зміст правочину;
- в – про сторони;
- г – про відповідність внутрішньої волі і волевиявлення сторін.

7. Форма правочину вибирається:

- а – за розсудом сторін;
- б – коли закон зобов'язує укласти угоду у певній формі;
- в – за розсудом сторін, і коли закон зобов'язує укласти угоду у певній формі.

8. До нікчемних правочинів належать:

- а – правочини, укладені з порушенням обов'язкової нотаріальної або простої письмової форми;
- б – правочини, укладені громадянами, визнаними недієздатними;
- в – правочини, укладені неповнолітніми віком від 14 до 18 років;
- г – правочини, укладені внаслідок помилки.

9. До заперечних правочинів належать:

- а – прочини, укладені громадянами, визнаними недієздатними;
- б – правочини, укладені внаслідок помилки;
- в – правочини, укладені внаслідок обману, насильства, погрози;
- г – правочини, юридичних осіб, що суперечать їхнім цілям.

10. Мнимий правочин – це правочин:

- а – коли є волевиявлення, але немає справжньої волі укласти правочин;
- б – коли правочин укладається з метою приховання іншого правочину;
- в – з метою приховання незаконного правочину.

11. Види представництв:

- а – обов'язкове, статутне, добровільне;
- б – статутне і обов'язкове;

в – тільки обов'язкове.

12. Право представника при дорученні виникає на підставі таких фактів:

а – видачі довіреності;

б – призначення юрисконсультом;

в – призначення продавцем;

г – укладення договору.

13. Довіреності бувають:

а – разові;

б – постійні;

в – генеральні;

г – спеціальні.

14. Чинність довіреності припиняється:

а – у разі ліквідації юридичної особи, від імені якої вона видана;

б – внаслідок смерті особи, яка видала довіреність;

в – внаслідок смерті особи, якій видана довіреність;

г – закінчення строку дії довіреності.

15. Представниками при дорученні можуть бути:

а – будь-які фізичні особи;

б – будь-які юридичні особи;

в – дієздатні фізичні особи, які досягли 18-річного віку;

г – юридичні особи у випадках, прямо передбачених їх статутами.

16. Довіреність видається на строк:

а – вказаний у договорі;

б – вказаний у законі;

в – тільки на 1 рік.

Література [1–4; 7; 9; 12; 13; 16; 49; 55–66]

Тема 9. Позовна давність у цивільному праві

1. Поняття строку і терміну.
2. Визначення строку і терміну.
3. Початок плину строку. Закінчення строку.
4. Порядок здійснення дій.
5. Поняття позовної давності.
6. Загальна позовна давність.
7. Спеціальна позовна давність.

Питання для самоконтролю

1. Зміна тривалості позовної давності.
2. Числення позовної давності.
3. Початок плину позовної давності.
4. Позовна давність у випадку заміни сторін у зобов'язанні.
5. Призупинення плину позовної давності.
6. Переривання плину позовної давності.
7. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Теми рефератів

1. Поняття позовної давності.
2. Позовна давність у випадку заміни сторін у зобов'язанні.

Завдання

15 червня 2004 р. Яковець звернулася до суду з позовом до Ковальових про визнання права власності на 1/3 домоволодіння. Свої вимоги позивачка мотивувала тим, що вона є, як і Ковальови, спадкоємицею будинку, що залишився після смерті її батьків, яка сталася 8 травня 2000 р. Відповідачі, як стверджувала Яковець, протягом останніх двох років заперечують її право мешкати у цьому будинку.

Ковальови просили суд у позові Яковець відмовити за тих обставин, що з дня відкриття спадщини (тобто з дня смерті матері Яковець) пройшло більше ніж три роки, отже, позивачка пропустила строк позовної давності, передбачений Цивільним кодексом України. Адвокат Яковець, у свою чергу, просив суд врахувати, що з 10 лютого 2004 р. по 4 квітня 2004 р. вона перебувала в лікарні у зв'язку з тяжким захворюванням серця.

Пропущена чи ні у даному випадку позовна давність?

Чи має правове значення перебування Яковець у лікарні?

Тестові завдання

1 . Види строків за підставами встановлення:

- а – встановлені у договорі;
- б – встановлені рішенням суду;
- в – встановлені законом;
- г – встановлені керівництвом підприємства.

2. Види строків за ступенем самостійності учасників:

- а – імперативні;
- б – відносні;
- в – диспозитивні;
- г – абсолютні.

3. Позовна давність – це:

- а – строк для захисту порушеного права;
- б – сірок, у межах якого можна звернутися до суду з вимогою про захист своїх прав та інтересів;
- в – строк, встановлений законом для захисту порушених інтересів.

4. Позовна давність не поширюється:

- а – на вимогу власника про визнання незаконним акта органу державної влади, яким порушено речове право;
- б – на вимогу про відшкодування шкоди, завданої житло особі;
- в – на вимогу про повернення майна з чужого володіння.

5. Види строків позовної давності:

- а – загальний;
- б – скорочений;
- в – спеціальний.

6. Позовна давність тривалістю в 1 рік застосовується до вимог:

- а – про стягнення збитків;
- б – про стягнення неустойки;
- в – у зв'язку з недоліками проданого товару;
- г – у зв'язку з перевезенням пошти;
- д – про визнання договору недійсним.

7. Позовна давність тривалістю у 10 років застосовується:

- а – про оскарження дій виконавця заповіту;
- б – про застосування наслідків нікчемного правочину;
- в – до вимог щодо неналежної якості роботи, виконаної за договором підряду.

8. Перебіг строку позовної давності зупиняється у разі:

- а – встановлення мораторію;
- б – смерті позивача;
- в – якщо позивач перебуває у військових формуваннях, переведених на воєнний стан.

9. Якщо строк позовної давності сплинув, то:

- а – суд не приймає заяву;
- б – суд приймає заяву;
- в – позивач не має права звертатися до суду.

10. Загальний строк позовної давності встановлюється:

- а – у 3 роки;
- б – у 5 років;
- в – в 1 рік;
- г – у 6 місяців.

Тема 10. Особисті немайнові права фізичної особи

1. Поняття особистого немайнового права.
2. Види особистих немайнових прав відповідно до Конституції України.
3. Рівність особистих немайнових прав громадян.
4. Забезпечення, здійснення та обмеження у здійсненні особистих немайнових прав.
5. Захист та поновлення порушеного особистого права.
6. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
7. Право на життя та охорону здоров'я.
8. Право на свободу та особисту недоторканість.
9. Право на донорство.
10. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
11. Право на ім'я.
12. Право на повагу до гідності, честі та ділової репутації.
13. Право на індивідуальність.

Питання для самоконтролю

1. Спростування неправдивої інформації та заборона поширення інформації, якою порушуються особисті права.
2. Право на особисте життя і його таємницю.
3. Право на інформацію.
4. Право на особисті наміри.
5. Право на таємницю кореспонденції.
6. Право на особисте зображення.
7. Право на місце проживання та пересування.

Теми рефератів

1. Право на недоторканість житла.
2. Право на вибір роду занять.
3. Право на об'єднання та мирні збори.
4. Роль органів внутрішніх справ у забезпеченні та захисті особистих немайнових прав.

Література [1–4; 7; 9; 12; 13; 16; 49; 55–66]

Тема 11. Загальні положення про речове право. Право власності

1. Поняття та ознаки речового права.
2. Підстави виникнення речових прав.
3. Об'єкти та суб'єкти речового права.
4. Види речових прав.
5. Захист речових прав.
6. Поняття захисту речових прав, форми та способи захисту.
7. Поняття права власності та його зміст.
8. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні.
9. Недоторканість права власності.
10. Зміст права власності.
11. Право власності на землю (земельну ділянку).
12. Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності.
13. Право власності на житло.

Питання для самоконтролю

1. Суб'єкти та об'єкти права власності на землю.
2. Право власника на забудову земельної ділянки.
3. Самочинне будівництво.
4. Право на земельну ділянку при придбанні житлового будинку, будівлі або споруди, що розміщені на ній.

5. Житловий будинок, садиба, квартира як об'єкти права власності.
6. Права власника житлового будинку квартири.

Теми рефератів

1. Права житлово-будівельного кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу.
2. Об'єднання власників житлових будівників, квартир.
3. Припинення права власності.
4. Підстави та порядок припинення права власності.

Завдання

У червні 1993 р. Б. звернулася з позовом до Білоцерківської ветбаклабораторії про визнання незаконною відмови в приватизації займаної нею та належної відповідачеві квартири № 1 у буд. № 7 по вул. Щорса в м. Біла Церква, посилаючись на те, що всупереч Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» відповідач відмовляє в приватизації згаданої квартири.

Тестові завдання

1. Ознаки права власності:

- а – воно існує незалежно від відносин між особами;
- б – це право приватне;
- в – воно залежно від волі інших осіб;
- г – воно абсолютне.

2. Суб'єкти права власності:

- а – народ України;
- б – громадяни України;
- в – громадяни інших країн;
- г – територіальні громади;
- д – підприємства.

3. Первісні способи набуття права власності:

- а – виготовлення речі;
- б – за договором купівлі-продажу;
- в – знахідка;
- г – за договором дарування;
- д – переробка;
- е – скарб.

4. Похідні способи набуття права власності:

- а – спадкування;
- б – переробка;
- в – знахідка;
- г – приватизація державного майна;
- д – створення речі.

5. Способи припинення права власності:

- а – реквізиція;
- б – знищення майна;
- в – спадкування;
- г – знахідка;
- д – дарування.

Література [1–4; 7; 9; 12; 13; 16; 49; 55–66]

Тема 12. Право приватної власності юридичних осіб. Захист права власності

1. Поняття права власності кооперативів.
2. Суб'єкти, об'єкти та підстави власності кооперативів. Здійснення права власності кооперативів.
3. Поняття права господарських товариств. Суб'єкти, об'єкти та підстави власності господарських товариств.
4. Здійснення права власності господарських товариств.

5. Поняття права господарських об'єднань. Суб'єкти, об'єкти та підстави власності господарських об'єднань.
6. Здійснення права власності господарських об'єднань.
7. Поняття права суспільних об'єднань. Суб'єкти, об'єкти та підстави власності суспільних об'єднань.
8. Здійснення права власності суспільних об'єднань.
9. Поняття та зміст права державної та комунальної власності.

Питання для самоконтролю

1. Загальна характеристика захисту права власності.
2. Основи цивільно-правового захисту права власності.
3. Цивільно-правові засоби захисту права власності.
4. Загально-правові засоби захисту права власності.
5. Захист права власності від порушень, не пов'язаних з позбавленням власності.

Теми рефератів

1. Позов про визнання права власності.
2. Інші засоби захисту права власності.
3. Поняття самозахисту права власності.

Завдання

Декілька громадян вирішили створити сільськогосподарський кооператив згідно з Законом України «Про сільськогосподарський кооператив». У зв'язку з тим, що між ними виникло непорозуміння щодо порядку формування пайового фонду та правового режиму майна підприємства, вони звернулися до юридичної консультації з такими питаннями:

Яким чином формується пайовий фонд кооперативу?

Яке майно можна передавати до пайового фонду?

Хто є власником майна підприємства?

Які права членів кооперативу щодо розпорядження майством кооперативу?

Тестові завдання

1. Підставами виникнення права власності у громадян є:

- а – отримання пенсії;
- б – спадкування майна;
- в – у разі приватизації;
- г – отримання виграшу за лотерейним білетом.

2. Суб'єктом права комунальної власності є:

- а – народ України;
- б – підприємства;
- в – територіальні громади;
- г – місцеві ради.

3. Майно сільськогосподарського кооперативу поділяється на такі фонди:

- а – пайовий;
- б – статутний;
- в – неподільний;
- г – дивідендів.

4. Види спільної сумісної власності:

- а – спільна сумісна власність подружжя;
- б – спільна сумісна власність членів сім'ї;
- в – спільна сумісна власність членів кооперативу;
- г – спільна сумісна власність учасників товариства з обмеженою відповідальністю.

5. Речовими правами на чуже майно визнаються:

- а – право володіння;
- б – право розпорядження;
- в – право забудови земельної ділянки;

г – право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.

6. Емфітевзис – це:

а – право користування чужим майном;

б – право користування чужою земельною ділянкою для забудови;

в – право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.

7. Суперфіцій – це:

а – право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб;

б – право користування чужим майном;

в – право користування чужою земельною ділянкою для забудови.

8. Ознаки інших речових прав:

а – вони обтяжують право власності;

б – здійснюються лише у певних межах;

в – здійснюються вільно;

г – здійснюються незалежно від волі власника;

д – здійснюються лише за волею власника.

9. Речово-правові заходи захисту права власності:

а – віндикаційний позов;

б – позов про витребування майна в особи, якій воно передано за договором оренди;

в – негаторний позов;

г – позов про відшкодування завданої шкоди.

10. Зобов'язально-правовими заходами захисту права власності є:

а – позов про відшкодування завданої шкоди;

б – віндикаційний позов;

в – позов про визнання права власності;

г – негаторний позов.

11. Віндикаційний позов – це:

а – позов власника про усунення будь-яких перешкод у здійсненні ним права користування та розпорядження майном;

б – позов неволодіючого майном власника до його фактичного набувача про витребування індивідуально визначеного майна з чужого незаконного володіння;

в – позов власника про визнання його права власності.

Література [1–4; 7; 9; 12; 13; 16; 49; 55–66]

Змістовий модуль II. Особлива частина

Тема 13. Zobов'язальне право

1. Поняття zobов'язального права і його місце в системі галузі цивільного права.
2. Поняття zobов'язального права в об'єктивному розумінні.
3. Система zobов'язального права.
4. Загальні та спеціальні норми zobов'язального права та їх співвідношення.
5. Zobов'язальне правовідношення (zobов'язання).
6. Поняття zobов'язального правовідношення.
7. Поняття і види підстав виникнення zobов'язань.
8. Правова класифікація zobов'язань і критерії його здійснення.
9. Суб'єкти zobов'язань. Треті особи у zobов'язанні. Зміна осіб у zobов'язанні.
10. Виконання zobов'язання.
11. Способи забезпечення належного виконання zobов'язань.
12. Поняття забезпечувальних правовідносин, що спонукають до належного виконання zobов'язань (загальні ознаки).
13. Види способів забезпечення належного виконання zobов'язань.

Питання для самоконтролю

1. Неустойка. Поняття неустойки.
2. Підстави виникнення права на неустойку. Види неустойки.
3. Завдаток.
4. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого завдатком.
5. Порука. Поняття поруки. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого порукою.
6. Гарантія.
7. Застава.
8. Притримання. Поняття притримання. Розпорядження річчю, яку притримує кредитор. Задоволення вимог за рахунок речі, яку притримує кредитор.
9. Припинення зобов'язань.

Теми рефератів

1. Поняття і підстави припинення зобов'язань.
2. Припинення зобов'язання належним виконанням, переданням відступного, зарахуванням зустрічних вимог, за домовленістю сторін, прощенням боргу, поєднанням боржника і кредитора в одній особі, неможливістю його виконання, смертю фізичної або ліквідацією юридичної осіб.
3. Правові наслідки порушення зобов'язань.
4. Поняття порушення зобов'язання.
5. Правові наслідки порушення зобов'язань та їх види.

Завдання

Баринов за договором позички передав Копачу в борг 2000 грн строком на 5 місяців. При укладенні договору були присутні їх спільні знайомі – Никотенко та Фурсов, а останній ще й заявив, що він поручається за Копача.

Гроші Копач не повернув, посилаючись на тимчасові матеріальні труднощі. Фурсов пояснив, що зараз він вже не підтримує дружніх стосунків з Копачем, тому й гроші повертати не буде. Через півроку Баринов звернувся до суду з заявою про стягнення боргу.

Як буде вирішено справу?

Тестові завдання

1. У зобов'язальному правовідношенні:

- а – встановлена певна визначеність осіб;
- б – невизначене коло осіб;
- в – є тільки один кредитор і один боржник.

2. Підставами виникнення зобов'язань є:

- а – договір;
- б – безпідставне збагачення;
- в – публічна обіцянка винагороди;
- г – рішення суду;
- д – заподіяння моральної шкоди.

3. Множинність осіб у зобов'язанні – це:

- а – один кредитор і один боржник;
- б – два кредитори і один боржник;
- в – два боржники і три кредитори.

4. Місце виконання зобов'язання встановлюється:

- а – законом;
- б – у договорі сторонами;
- в – за рішенням суду.

5. Підстави заміни кредитора у зобов'язанні:

- а – у разі правонаступництва;
- б – у разі виконання зобов'язання боржника його поручителем;
- в – виконання зобов'язання третьою особою за боржника.

6. Строк виконання зобов'язаним:

- а – встановлюється у договорі;
- б – встановлюється законом;
- в – зобов'язання не може бути виконано достроково.

7. Принципами виконання зобов'язань є:

- а – принцип законності;
- б – принцип реального виконання;
- в – принцип економічності;
- г – принцип належного виконання;
- д – принцип свободи виконання.

Література [1–4; 7; 9; 12; 13; 16; 49; 55–66]

Тема 14. Загальні положення про договір. Підстави зміни та розірвання договору

1. Поняття та значення договору.
2. Договір як юридичний факт та засіб регулювання відносин його учасників.
3. Принцип свободи договору.
4. Види договору.
5. Договори односторонні та двосторонні, оплатні та безоплатні, реальні та консенсуальні.
6. Попередній договір.
7. Публічний договір.
8. Договір про приєднання.
9. Договір на користь третьої особи.

Питання для самоконтролю

1. Укладення договору.
2. Істотні, звичайні та випадкові умови договору.
3. Форма договору.
4. Момент укладення договору.

5. Стадії укладення договору.
6. Поняття оферти та акцепту.
7. Оферта, яка містить та не містить строку для акцепту.
8. Акцепт, одержаний із запізненням.
9. Вирішення переддоговірних спорів.

Теми рефератів

1. Укладення договору на біржах, аукціонах, конкурсах тощо.
2. Зміна або розірвання договору та їх підстави.
3. Форма і порядок зміни або розірвання договору.

Тестові завдання

1. Види договорів:

- а – односторонні;
- б – багатосторонні;
- в – відплатні;
- г – реальні;
- д – основні та попередні.

2. Зміст договору:

- а – це умови, що визначаються сторонами у договорі;
- б – це умови, що визначаються законом;
- в – це умови, що є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства.

3. Тлумачення договору може бути здійснено:

- а – самими сторонами;
- б – відповідним органом, який має на це право;
- в – за рішенням суду за вимогою однієї сторони;
- г – за рішенням суду в будь-якому випадку.

4. Оферта повинна містити:

- а – звичайні умови договору;
- б – істотні умови договору;

в – бути адресованою певним особам;

г – підтверджувати намір оферента вважати себе зобов'язаним за договором.

5. Випадковими умовами договору вважаються умови:

а – якщо вони базуються на диспозитивних нормах або звичаях;

б – якщо вони включені самими сторонами: до договору, але ці умови не врегульовані законодавством;

в – ці умови передбачені діючим законодавством.

6. Істотними умовами договору є:

а – умови про предмет договору;

б – умови, що вказані в законі;

в – умови, що встановлені сторонами у договорі;

г – час дії договору.

7. Оферта – це:

а – пропозиція укласти договір;

б – прийняття пропозиції укласти договір;

в – вона повинна містити істотні умови договору;

г – повинна містити лише предмет договору;

д – може бути адресована до однієї особи;

е – може бути адресована невизначеному колу осіб.

8. Акцепт – це:

а – пропозиція укласти договір;

б – прийняття пропозиції укласти договір;

в – відповідь повинна бути усною;

г – відповідь повинна бути письмовою;

д – форма відповіді залежить від форми пропозиції.

9. Зміна умов договору може бути:

а – за рішенням сторін;

б – за рішенням суду;

в – за рішенням третейського суду.

Тема 15. Виконання, припинення зобов'язань та способи забезпечення їх виконання

1. Поняття виконання зобов'язань.
2. Принципи виконання зобов'язань.
3. Суб'єкти і предмет виконання.
4. Спосіб, місце і строк виконання.
5. Поняття забезпечення зобов'язань.
6. Види забезпечення зобов'язань.
7. Форма правочину щодо забезпечення зобов'язань.
8. Способи забезпечення зобов'язань.

Питання для самоконтролю

1. Підстави припинення зобов'язання.
2. Припинення зобов'язань за домовленістю сторін.
3. Припинення зобов'язання прощенням боргу.
4. Припинення зобов'язання смертю фізичної особи.
5. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи.

Завдання

Степанова домовилася з Максимовим про продаж йому житлового будинку за 8 тис. грн. Для підтвердження укладення договору купівлі-продажу покупець передав Степановій завдаток у 2 тис. грн. Але через кілька днів Степанота повідомила Максимова, що вона вирішила будинок не продавати. Максимов звернувся до суду з позовом, в якому просив або стягнути зі Степанової завдаток у подвійному розмірі, або прийнята рішення про примусову передачу йому будинку.

При цьому він подав у суд письмову угоду про завдаток.

Яке рішення мав винести суд?

Література [1–4; 7; 9; 12; 13; 16; 49; 55–66]

Тема 16. Недоговірні зобов'язання

1. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.
2. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.
3. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки.
4. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної або юридичної особи.
5. Зобов'язання, що виникають у разі створення загрози життю, здоров'ю, майну осіб: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.
6. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.

Питання для самоконтролю

1. Відшкодування шкоди, завданої злочином.
2. Відшкодування шкоди, завданої особами, які не досягли повноліття, та недієздатними особами.
3. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

Теми рефератів

1. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
2. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Література [1–4; 7; 9; 12; 13; 16; 49; 55–66]

Тема 17. Поняття захисту цивільних прав. Способи захисту цивільних прав

1. Поняття та загальні положення про захист цивільних прав та інтересів.
2. Класифікація захисту цивільних прав.
3. Підстави для захисту цивільних прав: порушення, невизнання, оскарження.
4. Поняття захисту цивільних прав та інтересів судом. Способи захисту цивільних прав та інтересів судом.
5. Поняття захисту цивільних прав та інтересів в адміністративному порядку.
6. Способи захисту цивільних прав та інтересів в адміністративному порядку.
7. Захист цивільних прав нотаріусом.

Питання для самоконтролю

1. Самозахист цивільних прав.
2. Форми самозахисту цивільних прав.
3. Поняття нематеріальних благ та їх захист.
4. Ознаки немайнових прав та їх захист.
5. Компенсація моральної шкоди.
6. Захист честі, гідності та ділової репутації.

Теми рефератів

1. Поняття та види цивільно-правової відповідальності.
2. Зобов'язання, що виключають відповідальність боржника.
3. Прострочення виконання.

Література [1–4; 7; 9; 12; 13; 16; 49; 55–66]

Тема 18. Спадкове право

1. Поняття спадкування.
2. Види спадкування.
3. Права та обов'язки особи, яка не входить до складу спадщини.
4. Час та місце відкриття спадщини.
5. Підстави для виникнення права на спадкування.
6. Спадкоємці. Усунення від права на спадкування. Об'єкти спадкового правонаступництва.
7. Поняття заповіту.
8. Право на заповіт.
9. Спадкоємці за заповітом.
10. Форма заповіту.
11. Зміст заповіту.
12. Заповідальна відмова та її предмет.

Питання для самоконтролю

1. Право на обов'язкову частку у спадщині.
2. Заповіт з умовою.
3. Заповіт подружжя.
4. Підпризначення спадкоємців.
5. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом.
6. Право заповідача на скасування та зміну заповіту. Недійсність заповіту.
7. Черговість спадкування за законом.
8. Зміна черговості закликання до спадкування.
9. Спадкування за правом представлення. Частка спадкоємців за законом у спадковому майні.
10. Право на прийняття спадщини.
11. Строки для прийняття спадщини.

Теми рефератів

1. Дії, які засвідчують згоду прийняття спадщини.
2. Відмова від прийняття спадщини.
3. Поділ спадщини між спадкоємцями. Подання кредиторами померлого претензій до спадкоємців.
4. Охорона спадщини.
5. Спадковий договір, його поняття, сторони.

Тестові завдання

1. Заповіт – це:

- а – письмове розпорядження фізичної особи;
- б – усне розпорядження фізичної особи;
- в – розпорядження нотаріально засвідчене;
- г – розпорядження на випадок смерті.

2. Нотаріус може відмовити у посвідченні заповіту, якщо:

- а – заповідач є недієздатною особою;
- б – заповідач є обмежено дієздатною особою;
- в – заповідач не може розуміти значення своїх дій;
- г – заповідач є хворим;
- д – заповідач видав незаконні розпорядження.

3. Позбавлення спадщини може бути:

- а – прямим;
- б – непрямим;
- в – побічним.

4. Заповідач має право скласти заповіт:

- а – з умовою;
- б – зробити заповідальний відказ;
- в – зробити підпризначення спадкоємця;
- г – зробити сервітут щодо земельної ділянки.

5. Заповіт є недійсним:

- а – якщо він складений особою, яка не є власником майна;
- б – якщо складений у письмовій формі;
- в – якщо порушені вимога щодо його посвідчення.

6. Право на обов'язкову частку мають:

- а – неповнолітні діти спадкодавця;
- б – непрацездатні батьки;
- в – непрацездатна повнолітня сестра;
- г – непрацездатна дружина спадкодавця.

7. Нотаріус повинен перевірити при видачі свідоцтва на спадщину:

- а – факт смерті спадкодавця;
- б – наявність родинних зв'язків спадкоємців;
- в – місце відкриття спадщини;
- г – склад спадкового майна;
- д – коло осіб, які претендують на одержання спадщини.

8. Охорона спадкового майна здійснюється:

- а – в інтересах кредиторів;
- б – в інтересах спадкодавця;
- в – в інтересах відказоодержувача.

Література [1–4; 7; 9; 12; 13; 16; 49; 55–66]

Тема 19. Сімейне право

1. Поняття та принципи сімейного права.
2. Законодавство про шлюб та сім'ю України, історія його розвитку.
3. Поняття сім'ї у соціологічному та юридичному значенні.
4. Суб'єкти і об'єкти сімейних правовідносин.
5. Юридичні факти та їх види. Акти цивільного стану та їх реєстрація.
6. Здійснення сімейних прав та виконання обов'язків.
7. Спорідненість та свояцтво, їх юридичне значення. Захист сімейних прав.
8. Поняття шлюбу.

9. Реєстрація шлюбу та її правове значення.
10. Порядок реєстрації шлюбу.
11. Права осіб, які перебувають у фактичних шлюбних відносинах.
12. Недійсність шлюбу.
13. Підстави та порядок визнання шлюбу недійсним. Порядок та наслідки визнання шлюбу недійсним.
14. Поняття шлюбного договору (контракту).

Питання для самоконтролю

1. Примусове розірвання шлюбу або визнання його недійсним.
2. Повна рівноправність подружжя у сімейних правовідносинах.
3. Рівноправність їх особистих прав та обов'язків.
4. Прізвище подружжя.
5. Місце проживання подружжя.
6. Вибір подружжям заняття та професії.
7. Рівноправність прав та обов'язків у вихованні дітей. Інші особистості права та обов'язки подружжя.
8. Припинення шлюбу внаслідок смерті чоловіка або дружини.

Теми рефератів

1. Припинення шлюбу шляхом його розірвання.
2. Розірвання шлюбу судом.
3. Розірвання шлюбу в державних органах реєстрації актів цивільного стану.
4. Поновлення шлюбу.
5. Правові наслідки припинення шлюбу.

Література [1–4; 7; 9; 12; 13; 16; 49; 55–66]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 5–17.
2. Всемирная конвенция об авторском праве (пересмотренная в Париже 24 июля 1971 года) // Международные нормативные акты ЮНЕСКО. – М.: Логос, 1993. – С. 435–450.
3. Земельний кодекс України. – Харків: Одіссей, 2015. – 140 с.
4. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 244 с.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення. – Харків: Одіссей, 1998. – 244 с.
6. Кримінальний кодекс України. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 240 с.
7. Митний кодекс України. – Харків: РИФ "АРСИС, ЛТД", 2002. – 224 с.
8. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. – Харків: Арсис, 2000. – 576 с.
9. Сімейний кодекс України. – Харків: Одіссей, 2015. – 324 с.
10. Цивільний кодекс України. – Харків: Одіссей, 2015. – 856 с.
11. Цивільний кодекс України: коментар. – Харків: Одіссей, 2015. – 856 с.
12. Цивільний процесуальний кодекс України. – Харків: Одіссей, 2015. – 624 с.
13. Господарський кодекс України. – Харків: Одіссей, 2015. – 824 с.
14. Господарсько-процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами. – К.: Юстиція, 2015. – 544 с.
15. Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів та послуг" від 15 грудня 1993 року № 3689-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – С. 36.
16. Закон України "Про авторське право та суміжні права" від 23 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – С. 64.

17. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 7 грудня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5–6. – С. 30.

18. Закон України "Про виконавче провадження" від 30 червня 1999 р. (з наступними змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 34. – С. 274.

19. Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" від 1992 р. (з наступними змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 33–34. – С. 403.

20. Закон України "Про власність" від 7 лютого 1991 р. № 697-XII // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 20. – С. 249.

21. Закон України "Про внесення змін до Житлового кодексу Української РСР" від 29.06.2004 р. № 1925-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 14. – С. 238.

22. Закон України "Про громадянство" // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 50. – С. 701.

23. Закон України "Про міжнародні договори України" від 29.06.2004 р. №1 906-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 10. – С. 47.

Додаткова

24. Верховець А. А. Про сплату процентів за ст. 625 ЦК України // Вісн. госп. судочинства. – 2005. – № 2.

25. Виграненко І. Г. До питання про поняття вини юридичної особи у сучасному цивільному праві // Економіка. Фінанси. Право. – 2006. – № 9. – С. 21–22.

26. Винар Л. Організаційно-правові форми юридичних осіб, заснованих державою // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 8. – С. 6–10.

27. Визнання угод неукладеними: Наук.-практ. комент. рішень та постанов госп. судів України // Вісн. госп. судочинства. – 2003. – № 1.

28. Винник О. Нетрадиционные способы защиты прав акционеров (опыт Соединенных Штатов Америки) // ПХП. – 1997. – № 5. – С. 10–14.
29. Винник О. Правовое положение общества с ограниченной ответственностью по законодательству Украины, Германии и Российской Федерации // Бизнес. – 1998. – 14 дек.
30. Віхров О. Роль і місце організаційно-господарських зобов'язань у сучасній економіці // Право України. – 2004. – № 4. – С. 53–54.
31. Гражданское и торговое право капиталистических государств // Отв. ред. Е. А. Васильев. – М.: Междунар. отношения, 1993.
32. Волевиявлення сторін і звичайні умови договору за чинним законодавством: Наук.-практ. комент. рішень та постанов госп. судів України // Вісн. госп. судочинства. – 2003. – № 1.
33. Галіахметов І. Концептуальні положення про підприємство в умовах розвитку цивільного права // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 9. – С. 32–36.
34. Гула О. Перетворення приватного підприємства на приватне товариство: шляхи вдосконалення організаційно-правової форми підприємства // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 4.
35. Ершова И. Казенное предприятие – коммерческая организация // Хозяйство и право. – 2001. – № 7.
36. Жшалкин Й. Право доверительной собственности (к вопросу об ограничении и переходе права собственности) // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 5.
37. Загальна теорія цивільного права / за ред. О. А. Підпригори. – К.: Вища школа, 1992.
38. Знаменський Г. Ще раз про предмет господарського права // Вісн. академії правових наук України. – 2003. – № 2–3. – С. 567–580.
39. Зобов'язальне право. Теорія і практика: навч. посіб. / за ред. проф. О. В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 912 с.

40. Ігнатенко В. Правова характеристика відносин, що виникають із заповідального відказу і заповідального покладення // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 8. – С. 31.
41. Спасибо-Фатєєва І. Поняття майна, майнових та корпоративних прав як об'єктів права власності // Українське комерц. право. – 2004. – № 5. – С. 9–18.
42. Иоффе О. С. Советское гражданское право. – Ч. 3. Правоотношения, связанные с продуктами творческой деятельности. Семейное право. Наследственное право. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1965. – 347 с.
43. Иоффе О. С. Обязательственное право. – М., 1975.
44. Иоффе О. С. Избранные труды по гражданскому праву: Из истории цивилистической мысли. Гражданское правоотношение. Критика теории “хозяйственного права”. – М.: Статут, 2000. – 777 с.
45. Исаев И. А. Становление хозяйственной мысли в СССР. – М.: Юрид. лит., 1986. – 176 с.
46. Кибенко Е. Р. Корпоративное право Украины. – Харьков: Еспада, 2001. – 288 с.
47. Корпоративне управління: навч. посіб. / Д. В. Задихайло, О. Р. Кібенко, Г. В. Назарова. – Х.: Еспада, 2003. – 688 с.
48. Каракаш І. Право поділеної власності на природні ресурси у законодавстві України // Право України. – 2001. – № 3.
49. Клименко О. М. Договір довічного утримання. – К.: Фурса, 2006. – 40 с.
50. Козлова Н. Правовая природа учредительных документов юридического лица // Хозяйство и право. – 2004. – № 1. – С. 55.
51. Колесник В. В., Бичковський О. П. Корпоратизація як форма приватизації: законодавчий аспект / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького АН України. – К., 1993. – 94 с.
52. Кот О. О. Перехід прав кредиторів: Історія. Теорія. Законодавство. – К.: Юрінком Інтер, 2002.

53. Кот О. О. До питання про визнання недійсними угод, укладених з метою, суперечною інтересам держави і суспільства // Вісн. госп. судочинства. – 2002. – № 4. – С. 177–182.
54. Кочергина Е. Организационно-правовая форма юридических лиц: генезис доктрин и подходов // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 1. – С. 36–39.
55. Кузнецова О. А. Принципы гражданского права: вопросы теории и практики // Правоведение. – 2005. – № 2. – С. 24–34.
56. Кучер В. Особливості визначення правочину таким, що порушує публічний порядок // Право України. – 2003. – № 12. – С. 106–110.
57. Легка Е. Питання співвідношення положень ГК України та ЦК України про стягнення неустойки (штрафних санкцій) // Юрид. журн. – 2004. – № 8. – С. 80–82.
58. Легкая И. Спорное положение о “трех процентах” // Юрид. практика. – 2004. – № 38. – С. 13–14.
59. Ломидзе О., Ломидзе. Значение фактической передачи имущества собственника при его отчуждении и проблемы восстановления собственником своего владения // Хозяйство и право. – 2002. – № 1. – С. 101; № 2. – С. 96.
60. Луць В. В. Контракты у підприємницькій діяльності. – К.: Юрінком Інтер, 1999.
61. Майданик Р. Забезпечувальне право власності // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 1. – С. 29.
62. Майданик Р. Номінальне право власності (цивільно-правові аспекти) // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 11. – С. 16.
63. Майданик Р. Особливості довірчого управління спільним майновим комплексом власників майнових сертифікатів // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 4. – С. 14.
64. Мамутов В. К., Чувпило О. О. Господарче право зарубіжних країн. – К.: Ділова Україна, 1996. – 352 с.

65. Мамутов В. В. В чому біда і в чому вина цивілістів // Закон і бізнес. – 1997. – № 35. – С. 6; № 36. – С. 6.
66. Мамутов В. К., Ющик А. И. О предмете кодификации беспредметной критике // Вісн. госп. судочинства. – 2007. – № 2. – С. 110–119.
67. Мілаш В. С. Підприємницькі договори в господарській діяльності. – Полтава: АСМІ, 2005. – 450 с.
68. Міхно О. Поняття та види підстав припинення цивільно-правового договору // Право України. – 2004. – № 5. – С. 135–138.
69. Мічурін Є. Практика розгляду судами справ про визнання договорів відчуження нерухомості недійсними // Юрид. журн. – 2004. – № 3. – С. 96–99; № 10. – С. 98–101.
70. Москаленко И. В. Методологические основы исследования функций гражданско-правовых дефиниций // Юрид. мир. – 2003. – № 2. – С. 41–43.
71. Новицкий Й. Б., Лунц Л. А. Общее учение об обязательстве. – М., 1950.
72. Онищенко Г. Проблема встановлення межі здійснення суб'єктивного цивільного права // Юрид. журн. – 2006. – № 5. – С. 24–25.
73. Панченко М. Добросовісність, розумність і справедливість – правові засади цивільного права України // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 12. – С. 147–150.
74. Первомайський О. До питання про джерела цивільного права // Право України. – 2001. – № 2.
75. Підпригора О. Розмежування і взаємодія публічного і приватного права як методологічна проблема вітчизняного правознавства // Вісн. Академії правових наук України. – 2002. – № 4. – С. 77–86.
76. Підпригора О. А. Речові права на чуже майно // Укр. комерц. право. – 2004. – № 5. – С. 57–65.
77. Покрещук О. Місце Торгового кодексу в правовій системі України // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 5.

78. Покровский А. И. Основные проблемы гражданского права. – 4-е изд., испр. – М.: Статут, 2003. – 351 с. (Классика российской цивилистики).
79. Потопальський С. С. Правові проблеми розмежування недійсних та неукладених договорів // Вісн. госп. судочинства. – 2005. – № 4. – С. 192–196.
80. Правові позиції щодо розгляду судами окремих категорій цивільних справ // Бюлетень законодавства і юрид. Практики України. Розділ XII. Спадкове право. – К.: Юрінком, 1998. – № 8. – С. 189–193.
81. Право власності в Україні: навч. посіб. // О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова, О. А. Підпригора та ін.; за заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцовой. – К., 2000.
82. Предпринимательское право Украины: учебник / под общ. ред. Р. Б. Шишки. – Харьков: Зспада, 2001. – 480 с.
83. Прилуцький Р. Б. Проблеми кодифікації цивільного і господарського права // Проблеми кодифікації цивільного та господарського права: Зб. наук, статей за матеріалами Республіканської наук.-практ. конф., 18 березня 2005, Київ / за заг. ред. канд. юрид. наук Р. Б. Прилуцького. – К.: КиМУ, 2005. – С. 342–366.
84. Прилуцький Р. Б. Щодо поняття та організаційно-правової форми біржі // Вісн. госп. судочинства. – 2007. – № 2. – С. 148–155.
85. Прилуцький Р. Б. Щодо розмежування господарського та цивільного права // Наук. праці МАУП. – 2007. – № 1.
86. Примак В. Д. Ризик і питання безвинної відповідальності в цивільному праві // Вісн. госп. судочинства. – 2002. – № 4. – С. 200–206.
87. Примак В. Д. Окремі аспекти відповідальності учасників цивільних правовідносин за дії контрольованих ними юридичних осіб // Вісн. госп. судочинства. – 2003. – № 2.
88. Присяжнюк Т., Мірошник О. Захист права власності у Європейському правовому просторі // Право України. – 2001. – № 8.

89. Проблеми кодифікації цивільного та господарського права: Зб. наук. статей за матеріалами Республіканської наук.-практ. конф., 18 березня 2005 р., Київ / за заг. ред. канд. юрид. Наук Р. Б. Прилуцького. – К.: КиМУ, 2005. – 482 с.
90. Розгон О. В. До питання про обов'язкову частку у спадщині // Актуальні проблеми цивільного і господарського права: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, МАУП, 19 травня 2006 р. / за заг. ред. Р. Б. Прилуцького. – К.: МАУП, 2007. – С. 235–242.
91. Майданик Р. Довірча власність у цивільному праві України (формування, порівняльний аналіз і поняття) // Укр. комерц. право. – 2004. – № 5. – С. 37–56.
92. Рубаних В. Власність і право власності: деякі нотатки з приводу українських реалій і співвідношення їх з понятійнокатегоріальним апаратом і науковим інструментарієм // Підприємництво, господарство і право. – 2000. – № 11. – С. 39.
93. Рябоконт Є. О. Спадкове правовідношення в цивільному праві. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2002.
94. Самойленко В. Корпоративнеє поглищення по-українски // Юрид. практика. – 2004. – № 18. – С. 10.
95. Сахарук Д. Поняття та види форми правочину // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 12. – С. 43–47.
96. Теньков С. Коментар до Постанови Вищого господарського суду України від 13 липня 2004 р. у справі № 6/1 “Застосування положень нового цивільного і господарського законодавства до розгляду спорів про відступлення права вимоги ” // Вісн. госп. судочинства. – 2004. – № 4. – С. 133–141.
97. Теньков С. Визначення істотних умов договору у судовій практиці: нові підходи // Вісн. госп. судочинства. – 2004. – № 4. – С. 150–154.

98. Слюсаревський М. М. Цивільно-правова відповідальність за порушення договору довірчого управління майном // Підприємництво, господарство і право. – 1997. – № 12.
99. Сібільов М. Зміст цивільно-правового договору // Вісн. Академії правових наук України. – 2003. – № 1. – С. 93–99.
100. Смітюх А. В. Добросовісність за проектом ЦК України: проблема визначення змісту поняття // Вісн. госп. судочинства. – 2003. – № 1. – С. 187–190.
101. Спадкове право. Теорія та практика: навч. посіб. – К.: Атіка, 2002. – 496 с.
102. Спасибо-Фатеева І. Проблемні аспекти недійсних правочинів (на прикладі договору міни акцій) // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 7.
103. Спасибо-Фатеева І. В. Нікчемні правочини та їх наслідки // Вісн. госп. судочинства. – 2004. – № 2. – С. 178–184.
104. Спасибо-Фатеева І. Проблеми перетворення державної власності і здійснення корпоративних прав держави // Вісн. Академії правових наук України. – 2002. – № 4. – С. 94–105.
105. Судовий розгляд справ про визнання договорів неукладеними. Наук.-практ. комент. рішень та постанов госп. судів України // Вісн. госп. судочинства. – 2003. – № 2.
106. Теньков С. Проблемні питання судового розгляду спорів, що пов'язані із відшкодуванням збитків // Вісн. госп. судочинства. – 2005. – № 2. – С. 127–130.
107. Теоретические проблемы хозяйственного права. – М.: Наука, 1975. – 414 с.
108. Укладення угод між юридичними особами в усній формі: наук.-практ. комент. рішень та постанов госп. судів України // Вісн. госп. судочинства. – 2003. – № 1.
109. Халфина Р. О. Общее учение о правоотношении. – М., 1974.

110. Хатнюк Н. Юридична природа фіктивних та удаваних правочинів // Право України. – 2004. – № 4. – С. 37–41.
111. Хлонь О. Форс-мажор та непереборна сила: їх розмежування у цивільному праві // Право України. – 2005. – № 1. – С. 112–114.
112. Хозяйственное право: учебник / В. К. Мамутов, Г. Л. Знаменский, К. С. Хахулин и др. / под ред. В. К. Мамутова. – К.: Юринком Интер, 2002. – 912 с.
113. Хохлова Г. Принудительность как признак гражданско-правовой ответственности // Хозяйство и право. – 2003. – № 1. – С. 102–106.
114. Фурса Є. І. Спадкові правовідносини в нотаріальній і судовій практиці: дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2004.
115. Фурса Є. І. Особливості спадкування за правом на обов'язкову частку // Право України. – 2001. – № 1. – С. 87–91.
116. Цивільне право України: підручник: у 2 кн. / О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Кн. 1. – 736 с.
117. Цивільне право України: підручник: у 2 кн. / О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Кн. 2. – 640 с.
118. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; за заг. ред. С. С. Бичкової. – К.: Вид-во КНТ, 2006. – 498 с.
119. Цивільний кодекс Укаїни: наук.-практ. комент. у 2 ч. – Ч. 1 / Я. М. Шевченко. – К.: ІнЮре, 2004. – 692 с.
120. Цивільний кодекс Укаїни: наук.-практ. комент.: у 2 ч. – Ч. 2 / Я. М. Шевченко – К.: ІнЮре, 2004. – 962 с.
121. Чукреев А. А. Добросовестность в системе принципов гражданского права // Журн. рос. права. – 2002. – № 11. – С. 100–104.

122. Шевчук Л. В. Заповіт як підстава виникнення правонаступництва в цивільному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. – К., 2001. – 17 с.
123. Шеремет О. Проблема забезпечення прав суб'єктів господарювання у правовідносинах з органами державної влади // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 7. – С. 16.
124. Юровська Г. В. Правочини як підстава виникнення цивільних прав і обов'язків // Адвокат. – 2004. – № 4. – С. 15–18.
125. Яворська О. Проблеми виникнення права приватної власності за давністю володіння (набувальна давність) // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 1. – С. 33.
126. Яркіна Н. Е. Особенности применения альтернативных мер гражданско-правовой ответственности за нарушение смежных прав // Проблемы законности. – Х.: Нац. Юрид. Акад. України. – 2002. – Вип. 53.
127. Ярослава Шевченко. Право приватної власності в Україні: проблеми і перспективи // Укр. комерц. право. – 2004. – № 5. – С. 19–24.
128. Аверченко Н. Н. Понятие и признаки вещи как объекта гражданских прав // Журн. рос. права. – 2004. – № 5. – С. 86–92.
129. Актуальні проблеми цивільного і господарського права: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, МАУП, 19 травня 2006 р. / За заг. ред. Р. Б. Прилуцького. – К.: МАУП, 2007. – 268 с.
130. Антимонов Б. С., Граве К.А. Советское наследственное право. – М.: Госюриздат, 1955. – 264 с.
131. Барабанщикова Л. М. Структура права собственности в российском гражданском праве // Юрид. мир. – 2003. – № 4. – С. 19–24.
132. Бараненков В. В. Понятие юридического лица в современном гражданском праве России // Государство и право. – 2003. – № 11. – С. 53–59.
133. Барінова Е. Вещные права – самостоятельная категория // Хозяйство и право. – 2002. – № 8. – С. 28.

134. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право: общие положения. – М.: Статут, 2000.
135. Братусь С. Е. Предмет и система советского гражданского права. – М.: Госюриздат, 1963. – 197 с.
136. Гордон М. В. Наследование по закону и по завещанию. – М.: Юрид. лит., 1967. – 119 с.
137. Грибанов А. Понятие предприятия в российском гражданском праве // Хозяйство и право. – 2003. – № 5. – С. 62–70.
138. Джунь В. В. Институт неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: монографія. – 2-ге вид., випр. і допов. – К.: Юрид. практика, 2006. – 384 с.
139. Калаур І. Окремі аспекти застосування правових наслідків нікчемних і оспорюваних договорів // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 12. – С. 48–51.
140. Кашанина Т. В. Корпоративное право. Право хозяйственных товариществ и обществ. – М.: Норма, 1999. – 815 с.
141. Клименко О. М. Договір довічного утримання. – К.: Фурса, 2006. – 40 с.
142. Козлова Н. Правовая природа учредительных документов юридического лица // Хозяйство и право. – 2004. – № 1. – С. 55–74.
143. Коростей В. Как обеспечить эффективность хозяйственного и гражданского законодательства // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 10. – С. 31–33.
144. Краснова С. А. Определение понятия “добросовестность” в российском гражданском праве // Журн. рос. права. – 2003. – № 3. – С. 62–67.
145. Кузнецова О. А. Принципы гражданского права: вопросы теории и практики // Правоведение. – 2005. – № 2. – С. 24–34.
146. Мамутов В. К. Опыт раздельной кодификации и инкорпорации хозяйственного и гражданского права // Экономика и право: сб. науч. тр. – К.: Юринком Интер, 2003. – С. 489–494.

147. Міхно О. Припинення та розірвання цивільно-правового договору: співвідношення понять // Підприємництво, господарство і право. – 2015. – № 9. – С. 21–24.
148. Цивільне право України: Академічний курс: підручник: у 2 т. / за заг. ред. Я. М. Шевченко. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К.: Ін Юре, 2015.